

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
ANTRASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

L. pareiškimo Nr. 27527/03 prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), 2006 m. liepos 6 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko J.-P. COSTA,
teisėjų A. B. BAKA,
R. TÜRMEŅ,
M. UGREKHELIDZE,
E. FURA-SANDSTRÖM,
D. JOČIENĖS,
D. POPOVIĆ,,
ir skyriaus kanclerės S. DOLLÉ,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2003 m. rugpjūčio 14 d.,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjo kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas L. yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1978 m., gyvenantis Klaipėdoje. Pareiškėjo prašymu ir Teismo pirmininko sprendimu pareiškėjo tapatybė neskelbiama. Pareiškėjui Teisme atstovauja Vilniuje praktikuojantis teisininkas H. Mickevičius. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovauja Vyriausybės atstovė E. Baltutytė.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

Gimusį pareiškėją įregistravo kaip mergaitę su aiškiai moterišku vardu pagal lietuvių kalbos taisykles.

Pareiškėjas teigia, kad nuo ankstyvo amžiaus jis pajuto turįs vyriškos lyties psichiką, taip suvokdamas neatitikimą tarp savo psichinės ir fizinės lyties.

1997 m. gegužės 18 d. pareiškėjas kreipėsi į mikrochirurgą dėl galimybės atlikti lyties keitimo operaciją. Gydytojas pareiškėjui pasiūlė pasikonsultuoti su psichologu.

1997 m. lapkričio 4–12 dienomis Vilniaus psichiatrinėje ligoninėje pareiškėjui buvo atlikti tyrimai dėl jo fizinės ir psichologinės būklės.

1997 m. gruodžio 16 d. Vilniaus universiteto Santariškių ligoninės gydytojas patvirtino, kad pareiškėjo chromosominė lytis yra moteriška ir diagnozavo transseksualumą. Gydytojas patarė pareiškėjui pasikonsultuoti su psichologu.

1998 m. sausio 23 d. Vilniaus universiteto „Raudonojo kryžiaus“ ligoninėje buvo pradėta pildyti pareiškėjo medicininė kortelė. Pareiškėjas nurodė savo vardo vyrišką formą pagal lietuvių kalbos taisykles ir ligos istorijoje jis buvo įvardijamas vyriškos lyties asmeniu. 1998 m. sausio 28 d. įrašas ligos istorijoje rodo, kad pareiškėjui buvo rekomenduojama taikyti hormonų terapiją, po kurios būtų atlikta lyties keitimo operacija. Vėliau pareiškėjui buvo formaliai paskirtas 2 mėn. gydymas hormonais.

1998 m. lapkričio 12 d. pareiškėjas, pasirašydamas savo tikru vardu ir pavarde, parašė laišką Sveikatos apsaugos ministerijai, norėdamas išsiaiškinti lyties pakeitimo teines ir medicininės galimybes. Jis teigė, kad yra apsisprendęs atlikti šią procedūrą.

1998 m. gruodžio 17 d. Sveikatos apsaugos ministerijos tarnautojas atsakė, kad Sveikatos apsaugos ministerija sudarė darbo grupę klausimams, susisijusiems su lyties keitimu, nagrinėti ir kad pareiškėjui bus tinkamai pranešta apie šios grupės išvadas.

Pareiškėjas teigia, kad nuo to laiko jis daugiau negavo jokios informacijos iš Sveikatos apsaugos ministerijos.

1999 m. gegužės 13 d. Vilniaus psichiatrinės ligoninės gydytojas patvirtino, nurodydamas pareiškėjo tikrą vardą, kad šis lankėsi ligoninėje nuo 1997 m. lapkričio 4 d. iki 12 d. ir kad jam buvo diagnozuotas transseksualumas.

Pareiškėjas teigia, kad 1999 m. jo bendrosios praktikos gydytojas atsisakė tęsti hormonų terapiją, motyvuodamas teisiniu neapibrėžtumu dėl to, ar bus galima atlikti viso lyties pakeitimo operaciją ir įregistruoti naują transseksualo tapatybę pagal vidaus teisę. Po to pareiškėjas tęsė gydymą hormonais „neformaliai“.

Nenurodytą 1999 m. dieną pareiškėjas paprašė oficialiuose dokumentuose pakeisti jo vardą, kad šis atspindėtų jo vyrišką tapatybę. Jo prašymas buvo atmestas.

Nenurodytą 1999 m. dieną pareiškėjas įstojo į Vilniaus universitetą. Pareiškėjo prašymu universiteto administracija sutiko įtraukti pareiškėją į studentų sąrašą jo pasirinktu vyrišku vardu (inicialais P. L.). Pareiškėjas tvirtino Teismui, kad universiteto sprendimas buvo išimtinis ir pagrįstas vien tik humanišku, o taikytini tuo metu įstatymai aiškiai reikalavo įregistruoti jį tikru moterišku vardu, koks buvo nurodytas jo gimimo liudijime ir pase.

2000 m. gegužės 3–9 dienomis pareiškėjui buvo atlikta „dalinė lyties keitimo operacija“, t. y. krūtų pašalinimo procedūra. Pareiškėjas teigia, kad gydytojais nusprendė atlikti šią operaciją, atsižvelgdami į priimtą naują Civilinį kodeksą (žr. dalį „Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika“) ir esant medicininei būtinybei apsaugoti jo gyvybę. Pareiškėjas sutarė su gydytojais, kad kitas chirurginis veiksmas bus atliekamas po to, kai bus priimti specialūs jo sąlygas ir tvarką reglamentuojantys teisės aktai.

2000 m., Lietuvos Respublikos Seimo nariui (toliau – „SN“) padedant, pareiškėjo gimimo liudijimas ir pasas buvo pakeisti, nurodant pareiškėjo tapatybę kaip P. L. Pareiškėjo pasirinkti vardas ir pavardė jo naujai tapatybei buvo slaviškos kilmės, todėl neatskleidė pareiškėjo lyties. Pareiškėjas negalėjo pasirinkti lietuviško vardo ar pavardės, nes jie visi atspindi lytį. Vis dėlto pareiškėjo asmens kodas naujame gimimo liudijime ir pase, t. y. iš skaitmenų sekos sudarytas kodas, suteikiantis pagrindinę informaciją apie asmenį pagal Lietuvos civilinės metrikacijos taisykles, liko toks pats, prasidedantis skaičiumi 4 ir todėl atskleidžiantis jo moterišką lytį (žr. dalį „Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika“).

Pareiškėjas pabrėžia, kad dėl to jis pagal vidaus teisę išlieka moteriškos lyties. Tai patvirtina *inter alia* 2003 m. išduotas sėkmingai pabaigto Vilniaus universiteto diplomas, kuriame jo asmens kodas pasiliko toks pats ir rodo jį esant moterimi. Pareiškėjas teigia, kad dėl to kiekvieną dieną patiria daugybę sunkumų ir suvaržymų, nes negali kreiptis dėl įsidarbinimo, mokėti socialinio draudimo įmokų, kreiptis į medicinos įstaigas, bendrauti su institucijomis, gauti banko paskolą, kirsti valstybės sieną ir t. t.

Pareiškėjas pateikė 2003 m. birželio 17 d. Baltijos naujienų agentūros (BNS) straipsnio kopiją, kurioje cituojamas Seimo Pirmininko pareiškimas dėl Lyties pakeitimo įstatymo projekto (žr. dalį „Bylai reikšminga

vidaus teisė ir praktika“). Straipsnyje paminėta, kad tam tikri Seimo nariai apkaltino Sveikatos apsaugos ministrą esant asmeniškai suinteresuotą priimti įstatymą, nes jis yra plastikos chirurgas. Straipsnyje taip pat teigiama, kad tam tikri Socialdemokratų partijos nariai ragino priimti įstatymą, kaip to reikalavo artėjantis naujo Civilinio kodekso nuostatų įsigaliojimas 2003 m. liepos 1 d. Straipsnyje remiamasi ekspertų nuomone, pagal kurią buvo manoma, kad Lietuvoje gyvena apie 50 transseksualų. Buvo pažymėta, kad tam tikri Vilniaus ir Kauno chirurgai turi tinkamą įrangą ir kvalifikaciją lyties pakeitimo operacijai atlikti, kuri galėtų kainuoti nuo 3000 iki 4000 litų (870–1150 eurų), neįskaičiuojant išlaidų hormonų terapijai. Straipsnyje teigiama, kad dėl lyties pakeitimo yra kreipęsi nemažai asmenų, bet visa operacija negalėjo būti atlikta nesant atitinkamo teisinio reguliavimo. Manoma, dėl to kai kurie Lietuvos transseksualai buvo priversti vykti gydytis į užsienį.

2003 m. birželio 18 d. BNS straipsnyje apie Ministro Pirmininko susitikimą su Lietuvos Katalikų bažnyčios vadovais cituojami Ministro Pirmininko žodžiai, kad Lietuvai „per anksti“ priimti įstatymą dėl lyties pakeitimo ir kad „nėra reikalo skubėti“ ar „kopijuoti principus, kurie egzistuoja vienoje ar kitoje valstybėje“. Straipsnyje teigiama, kad Katalikų bažnyčia buvo viena aktyviausių tokio įstatymo priešininkių. Tuo pačiu Ministras Pirmininkas sutiko, kad Vyriausybė buvo įpareigota parengti Lyties pakeitimo įstatymo projektą, nes 2003 m. liepos 1 d. įsigalios naujasis Civilinis kodeksas.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika

Iki naujo Civilinio kodekso priėmimo 2000 m. liepos 18 d. Lietuvoje nebuvo jokių nuostatų dėl transseksualų. Civilinis kodeksas įsigaliojo 2001 m. liepos 1 d. Šio kodekso 2.27 straipsnio 1 dalyje (įsigaliojusioje tik 2003 m. liepos 1 d.) numatyta, kad „nesusituokęs pilnametis asmuo turi teisę medicininiu būdu pakeisti savo lytį, jeigu tai mediciniškai įmanoma. Toks asmens prašymas turi būti išreikštas raštu“. Antroje šios nuostatos dalyje numatyta, kad „lyties pakeitimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymai“.

2000 m. gruodžio 27 d. Vyriausybė priėmė nutarimą, numatantį reikiamas priemones naujam Civiliniam kodeksui įgyvendinti. Jame buvo paminėtas Lyties pakeitimo įstatymo projekto parengimas.

2001 m. birželio 29 d. teisingumo ministro patvirtintų (galiojančių nuo 2001 m. liepos 12 d.) Civilinės metrikacijos taisyklių 109.2 punktą leidžia pakeisti civilinės būklės aktų įrašus, jeigu reikia pakeisti asmens lytį, vardą ir pavardę jam pakeitus lytį.

Vadovaujantis Gyventojų registro įstatymu ir kitais atitinkamais vidaus įstatymais, kiekvienas Lietuvos gyventojas turi iš skaitmenų sekos sudarytą asmens kodą, nurodantį tam tikrą pagrindinę informaciją, įskaitant jo ar jos lytį. Gyventojų registro įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad pirmas asmens kodo skaitmuo žymi asmens lytį. Asmens kodas, prasidedantis skaičiumi 3, rodo, kad asmuo yra vyras, o kodas, prasidedantis skaičiumi 4 – kad asmuo yra moteris.

2003 m. Pasažo įstatymo 5 straipsnyje numatyta, kad pasas turi būti pakeistas, jeigu pilietis pasikeičia savo vardą, pavardę, lytį ar asmens kodą.

Sveikatos apsaugos ministerijos darbo grupė parengė Lyties pakeitimo įstatymo projektą 2003 m. pradžioje. 2003 m. birželio 3 d. Vyriausybė pritarė projektui ir pateikė jį svarstyti Seimui. 2003 m. birželio 4 d. aiškinamajame rašte Seimui sveikatos apsaugos ministras nurodė *inter alia*, kad „šiuo metu joks teisės aktas nereglamentuoja lyties pakeitimo sąlygų ir tvarkos“. Iš pradžių buvo numatyta projektą svarstyti 2003 m. birželio 12 d. Seimo plenariniame posėdyje, bet tą dieną jis nebuvo svarstomas. Vėliau jį buvo numatyta svarstyti 2003 m. birželio 17 d., tačiau jis nebuvo įtrauktas į darbotvarkę. Tą pačią dieną Seimo Pirmininkas išplatino oficialų pranešimą dėl minėto projekto, kuriame *inter alia* teigiama:

„Seimo Pirmininkas Artūras Paulauskas griežtai nepritaria lyties pakeitimo operacijoms ir tolesniam jas įteisinančio projekto parlamentiniam svarstymui.

[Tuo metu] kai demografinė situacija Lietuvoje darosi grėsminga, Seimas neturėtų užsižiasti, svarstydamas kontraversišką įstatymą, kurį visuomenė gali priimti kaip pasityčiojimą iš kur kas svarbesnių problemų, slegiančių šiandieninę sveikatos apsaugos sistemą.“

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 2 ir 3 straipsniais, pareiškėjas skundėsi dėl Lietuvos teisės spragų, sukėlusią didelį pavojų jo gyvybei ir sveikatai. Šiuo atžvilgiu pareiškėjas skundėsi, jog nėra lyties pakeitimo sąlygas ir tvarką bei transseksualų statusą reglamentuojančio įstatymo, nežiūrint į tai, kad nuo 2003 m. liepos 1 d. naujasis Civilinis kodeksas leido keisti lytį ir aiškiai reikalavo, kad įstatymų leidėjas priimtų tokį įstatymą. Pareiškėjas teigė, kad transseksualumas oficialiai jam buvo diagnozuotas 1997 m. ir po to formaliai paskirtas gydymas hormonais, po kurio būtų atlikta lyties keitimo operacija. Be to, pirmasis pareiškėjo lyties keitimo operacijos žingsnis buvo gydytojų atliktas 2000 m., priėmus naują Civilinį kodeksą ir tikintis, kad netrukus šis klausimas bus visiškai sureguliuotas įstatymais. Tačiau gydytojais negalėjo užbaigti procedūros, kadangi vis nebuvo teisinio reguliavimo. Be to, nesant jokio lyties pakeitimo sąlygų ir tvarkos įstatyminio reglamentavimo, medikai net ir „neoficialiai“ negalėjo užbaigti operacijos, nes jiems būtų grėsusi baudžiamoji atsakomybė pagal Baudžiamojo kodekso 135 straipsnį (sunkus sveikatos sutrikdymas). Pareiškėjas padarė išvadą, kad tęsdamas hormonų terapiją nuo 1998 m. iki šiol ir tuščiai tikėdamasis užbaigti lyties pakeitimo procedūrą, jis jaučiasi fiziškai ir dvasiškai sutrikęs, o tai gali sukelti mirtinas pasekmes, jeigu ši operacija greitai nebus užbaigta.

2. Remdamasis Konvencijos 8 straipsniu, pareiškėjas skundėsi dėl nepakankamo teisinio reguliavimo, kuris leistų pareiškėjui įteisinti savo statusą kaip vyro ir išvengti kasdieninių keblumų, dėl to, kad visuomenei yra pristatomas kaip moteris. Kadangi nebuvo įstatymo, reglamentuojančio lyties pakeitimą ir transseksualų statusą, pareiškėjas negalėjo pasikeisti oficialių dokumentų, tokių kaip gimimo liudijimas ir pasas, patvirtinančių, kad jis yra moteriškos lyties. Atsižvelgiant į tai, kad lietuviški vardai ir pavardės yra kaitomi giminėmis, pareiškėjas buvo priverstas naujam gimimo liudijimui ir pasui gauti 2000 m. pasirinkti lyties nežyminti slaviškos kilmės pavardę (inicialais P. L.). Tačiau tokios pavardės jis nenorėjo ir nebūtų jos pasirinkęs, jeigu jam būtų buvę leista pasirinkti lietuviškos kilmės vardą ir pavardę. Bet kuriuo atveju, net ir gavęs 2000 m. naują gimimo liudijimą ir pasą, kuriuose nurodomas jo lyties nežymintis vardas, pareiškėjas ir toliau buvo laikomas moterimi pagal Lietuvos teisę, ką rodo jo asmens kodas. Dėl šių aplinkybių pareiškėjas turėjo didelių sunkumų, kad tvarkydamas kasdienius reikalus nepatirtų nepatogumų kiekvieną dieną, negalėdamas kreiptis dėl darbo, mokėti socialinio draudimo įmokų, kreiptis į gydymo įstaigas, valdžios institucijas, kirsti valstybės sieną ir pan., neatskleisdamas savo moteriškos tapatybės.

3. Remdamasis Konvencijos 10 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad jam nebuvo leista dalyvauti diskusijose rengiant Lyties pakeitimo įstatymo projektą.

4. Pagal Konvencijos 12 straipsnį pareiškėjas skundėsi, kad jam nebuvo leista tuoktis kaip vyrui.

5. Galiausiai pareiškėjas skundėsi, kad buvo pažeista fizinė ir psichinė jo neliečiamybė ir kad dėl to jis patyrė diskriminaciją, todėl buvo pažeistas Konvencijos 14 straipsnis.

TEISĖ

1. Pareiškėjas pagal Konvencijos 2, 3, 8, 12 ir 14 straipsnius skundėsi dėl teisinio reguliavimo nebuvimo Lietuvoje diskriminacinio pobūdžio, dėl kurio jis negalėjo užbaigti lyties pakeitimo operacijos, įregistruoti jo pasirinktos tapatybės ir tuoktis kaip vyras.

2 straipsnyje, kiek tai reikšminga šiai bylai, nustatyta:

„1. Kiekvieno asmens teisę į gyvybę saugo įstatymas <...>“.

3 straipsnyje numatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas“.

8 straipsnyje, kiek tai reikšminga šiai bylai, nustatyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas <...>“.

12 straipsnyje numatyta:

„Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir kurti šeimą pagal naudojimąsi šia teise reguliuojančius valstybės įstatymus“.

14 straipsnyje numatyta:

„Naudojimasis šioje Konvencijoje pripažintomis teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ir kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais“.

Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių, kadangi jis nepateikė ieškinio civilinio ar administracinio proceso tvarka, remdamasis ginčijamais Konvencijos straipsniais ir reikalaujamas atlyginti žalą dėl tariamo administracinių ir sveikatos priežiūros institucijų neveikimo sprendžiant jo lyties pakeitimo prašymus.

Dėl bylos esmės Vyriausybė pateikė bendras pastabas dėl problemų, susijusių su lyties tapatybės sutrikimų nustatymu ir gydymu. Šiais klausimais Vyriausybė laikėsi nuomonės, kad valstybėms turi būti palikta plati vertinimo laisvė reguliuoti lyties keitimą ir spręsti, ar pripažinti asmens naują tapatybę, kai reikalaujama operacija yra neatlikta ar neužbaigta. Vyriausybė taip pat paminėjo Lietuvos, kaip šalies, kurioje dominuoja katalikybė, visuomenės kultūrinės ypatybes ir diskusijas lyties pakeitimo klausimais, prieštaraujančias tokios visuomenės „pripažintiems kanonams“. Todėl valstybė gali savo nuožiūra reguliuoti su transseksualais susijusius klausimus, atsižvelgdama į minėtus visuomenės ypatumus. Tačiau Vyriausybė pabrėžė, kad jeigu teisė į lyties pakeitimą yra suteikta ir įgyvendinta, nauja transseksualų lytis po operacijos atlikimo turi būti pripažinta ir gerbiama.

Atsakydama į pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 2 ir 3 straipsnius, Vyriausybė nurodė, kad viso lyties pakeitimo operacija nėra neišvengiamai būtina gydant lyties tapatumo sutrikimus. Bendra medicinos praktika rodo, kad hormonų terapijos ir dalinės lyties pakeitimo operacijos, t. y. krūtų pašalinimo, tam tikrais atvejais gali pakakti, kad padėtų transseksualei moteriai, besijaučiančiai vyru, gyventi atliekant norimos lyties vaidmenį. Pagal šią pareiškimo dalį pareiškėjas neįrodė, kad nepakankamas medicininis gydymas kėlė pavojų jo gyvybei ir sveikatai. Bet kuriuo atveju, daugelį medicininių procedūrų, išskyrus pirmų 2 mėnesių hormonų terapiją, paskirtą 1998 m., pareiškėjas vykdė neformaliai savo iniciatyva, nors gydytojai ir buvo jį įspėję apie su tuo susijusias rizikas, todėl valstybė negali būti atsakinga dėl tariamo pareiškėjo sveikatos pablogėjimo. Apibendrinant, transseksualų teisinės apsaugos standartai Lietuvoje arba, tiksliau, pareiškėjui faktiškai suteiktos sveikatos priežiūros lygis nebuvo toks, kad keltų klausimus Konvencijos 2 ir 3 straipsnių požiūriu.

Atsakydama į pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 8 straipsnį, Vyriausybė nurodė, jog pareiškėjas galėjo prašyti, kad oficiali jo tapatybė būtų pakeista į vyrišką pagal Paso įstatymą ir kitas vidaus teisės nuostatas. Be to, pareiškėjui buvo suteikta teisė pasikeisti savo vardą į lyties nežymintį formą. Taigi, ši Konvencijos nuostata nebuvo pažeista. Galiausiai, Vyriausybė padarė išvadą, kad pareiškėjas negali būti laikomas Konvencijos 12 straipsnio pažeidimo auka, nes civilinės metrikacijos taisyklės nedraudė transseksualams, įgijusiems naują tapatybę po lyties pakeitimo operacijos, tuoktis ir jose nėra jokios aiškios nuorodos, kad pareiškėjui būtų draudžiama tuoktis kaip vyrui, jeigu jam būtų buvusi atlikta lyties pakeitimo operacija.

Pareiškėjas nesutiko su Vyriausybės argumentais, teigdamas, kad nepakankamas teisinis reguliavimas Lietuvoje kėlė pavojų jo gyvybei ir sveikatai bei trukdė jam gyventi privatų ir šeimos gyvenimą kaip vyrui.

Teismas pastebi, kad pareiškėjas iš esmės skundžiasi pagal Konvencijos 3, 8, 12 ir 14 straipsnius dėl padėties vidaus teisėje, o būtent dėl teisės aktų, leidžiančių jam užbaigti lyties pakeitimo operaciją ir gyventi kaip vyriškos lyties asmeniui, nebuvimo. Taigi, pareiškėjo skundų dalykas yra tariamas valstybės pozityviųjų pareigų pagal pirmiau minėtas Konvencijos nuostatas nevykdymas. Nėra jokių požymių, kad vidaus teisės procedūros šiuo atžvilgiu suteiktų pareiškėjui galimybę veiksmingai pasinaudoti teisinės gynybos priemonėmis teoriškai arba praktiškai, arba kad pareiškėjas galėtų pagrįstai tikėtis, jog jo nurodyti pažeidimai gali būti sėkmingai atitaisyti (žr. *mutatis mutandis Valašinas v. Lithuania* (dec.), no. 44558/98, 2000-03-14). Todėl šių skundų negalima atmesti dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

Atsižvelgdamas į šalių teiginius, Teismas pripažįsta, kad ši pareiškimo dalis kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas priklausys nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

Priešingai, Teismas mano, kad šis skundas nepatenka į 2 straipsnio taikymo sritį. Todėl ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

2. Ta apimtimi, kuria pareiškėjas nurodė Konvencijos 10 straipsnio pažeidimą (teisė į saviraiškos laisvę), nepanašu, kad pareiškėjo minimas skundas patektų į šios nuostatos taikymo sritį. Bet kuriuo atveju, pareiškėjas neparodė, kad šioje byloje nurodyti faktai atskleidžia kokį nors 10 straipsnio pažeidimą. Taigi, ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas balsų dauguma

Skelbia priimtinais, iš anksto nenusprendamas dėl esmės, pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 3, 8, 12 ir 14 straipsnius;

Skelbia nepriimtina likusią pareiškimo dalį.

S. DOLLÉ
Kanclerė

J.-P. COSTA
Pirmininkas